

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

„JUTRA“

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 2440, uprava 2450
Izda se razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri / Velja mesečne prejemne
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglasi po ceniku / Oglase
spravljamo tudi oglaševalski oddelki „Jutra“ v Ljubljani / Poštni število račun št. 11.409

Češkoslovaška valutna reforma

Ozadje krize prejšnje Malypetrove vlade

Naša bratska Češkoslovaška je preživela te dni malo vladno krizo, ki pa je zaradi vzrokov, ki so jo izzvali, zelo pomembna. Narodni demokrati, ki so tvorili del vladne koalicije, so pozvali svojega zastopnika v Malypetrovem kabinetu, trgovskega ministra dr. Malypetra, naj odstopi, obenem pa sklenili tudi sami oditi v opozicijo, in sicer zaradi tega, ker se ne strinjajo s politiko devalvacije češkoslovaške krone! Kdor je zasledoval finančno in gospodarsko življenje mlade češkoslovaške republike, ve prav dobro, da je bilo celo vrsto povojnih let tako trdno, kakor malokatero drugo v Evropi. Med vsemi nasledstvenimi državami je Češkoslovaška prva uredila svojo valuto in finance sploh, za kar se je morala zahvaliti v prvi vrsti dveh svojim odličnim državnikom, pokojnemu ministru dr. Rašinu in bivšemu ministru dr. Englišu. Tudi še v času, ko je drugod nastajal finančni in gospodarski kaos, se je Češkoslovaška držala razmeroma dobro. Toda pritisk svetovne krize je naposled zlomil tudi njen odpor in narušil njeno gospodarsko stavbo.

Češkoslovaška je kot močno industrijska država življenjsko navezana na izvoz, toda prav ta je postajal zadnja leta, zlasti pa v zadnjih mesecih, vedno manjši. S padanjem izvoza je padala seveda tudi zaposlenost in notranja konjunkturna moč. Narodni gospodarji, ki so studirali ta problem in iskali rešitve, so že zgodaj spoznali, da je glavna ovira pri izvozu to, da je kurz češkoslovaške krone, ki bazira na okoli 40 odstotnem zlatem kritju, previsok. To pomeni, da češkoslovaško blago ne more konkurirati na zunanjih trgih s tujim, ki je cenejše. Brez izvoza je pa češkoslovaško narodno gospodarstvo nemogoče voditi po zdravih tirih. Že doslej je padeč izvoz povzročil, da je gospodarstvo moralo živeti dalje le od prihrankov iz dni konjunktore; toda tudi prihranki so kopneli in segati se je pričelo nazadnje po glavni celi. Kako dolgo bi to šlo? Izčrpanost bi nastopila najbrže že kmalu, ž njeno pa nepregledna katastrofa! Tak položaj je nujno silil narodne gospodarje k razmišljanju, kako najti izhod? In prvo, kar je stopilo v ospredje, je bil klic: »Preč z deflacijo!« kakor da je naenkrat postalo vsem jasno, da rezultati deflacije ne zadovoljujejo nikogar, izven bank. Toda na ta klic se je odzvalo takoj tudi vprašanje: »Kako?«

Prvi klic je slišala tudi vlada in ga je večinoma razumela, saj je že lani, pri proračunu za potekajočo proračunsko leto, izjavila, da je to za dnji deflacijski proračun. Poslej se je vse prizadevanje

osredotočilo okoli priprav novega finančnega in gospodarskega načrta, ki bi spreminil sedanje temeljne principe. Treba je doseči, da se Narodna banka kljub aktivni trgovinski bilanci države, ne bo nepraviloma borila z enim in istim vprašanjem: kako stalno zadovoljiti deviznim potrebam ob uradnem kurzu krone? To vzdrževanje paritetnega kurza je terjalo namreč vedno večje žrtve, kredit se je silno dražil in promet je zamiral. Poleg vseh drugih, deloma tu že omenjenih vprašanj, je pa nastajalo še novo: kako dokazati to potrebo prebivalstvu, kateremu je nedotakljivost kurza krone bila petnajst let najvišji zakon? In kako iziti iz deflacije, ne da bi se izgovorila strašna beseda »inflacija«? Prvi konkretni predlog je izdelal bivši finančni minister in odlični finančni strokovnjak dr. Karel Engliš, ki ga poznamo tudi mi Slovenci po prevodu nekega njegovega dela o denarju. Dr. Engliš je ugotovil, da se cene v ČSR niso mogle prilagoditi pravi vrednosti zlata in izhajal pri ustvarjanju predlogov iz te ugotovitve. Treba povečati izvoz, zato je predložil sistem premij v višini 15 do 20 odstotkov vrednosti. To se pravi, da bi izvozniki dobili za izvoženo blago v kronah mnogo več, kakor bi jim pripadalo po devizni relaciji, dočim bi uvozniki plačali ta višek. Na ta način se je pričel ustvarjati pojem »zunanje krone« z nižjim pokritjem, kakor ga ima »domača krona« v državi. Praktično bi to pomenilo vreči krono od 40 na 25 ali celo 20 odstotno zlato kritje.

Načrt dr. Engliša je izzval ponekod ostro kritiko in srdite polemike. V finančnih in gospodarskih vrstah so ugovarjali devalvaciji posebej zato, ker so se bali, da bi vodila k inflaciji. Najbolj se je uprla industrija. Dokazovalo se je, da se na Češkoslovaškem ne ve, kje se začne industrija in kje se nehajo banke. Industrijski in finančni kapital je identificiran, ker med tem, ko dela tuja industrija z 20 odstotki bančnega kredita, dela češkoslovaška s 50 odstotki! Vsi veliki industrijski koncerni so v rokah bank, ki se zavedajo tega, da rase v deflaciji vrednost njihovih denarnih pologov. Finančni minister dr. Trajpa je predelal Englišev načrt na podlagi teh ugovorov in stavil vladi predlog, ki ga je tudi sprejela. Predlog se glasi: 1. organizirati se mora reeskomptni zavod; 2. zlato kritje se mora znižati na 25%; 3. valuta se mora prilagoditi razmeram v tujini. Proti temu so bili pa narodni demokrati, ki so zapustili vlado. Novi Malypetrov kabinet bo torej izvajal ta načrt. S kakšnimi rezultati? To bomo šele videli? Če bo dosegel uspeh, bo postal zgodovinsko pomemben.

Likvidacija marksizma v Avstriji

Popolno normaliziranje - Ogromne zaloge marksističnega orožja - Zakaj so uporniki propadli - Fašiziranje Avstrije - Odpust vseh marksističnih uradnikov in učiteljev - Emigranti na Češkoslovaškem

DUNAJ, 17. febr. Državljska vojna, ki se je bila štiri dni s tako srditostjo med marksisti in vlado, je popolnoma končana. Marksisti so premagani. Včeraj so se bili le še neznatni boji med vladnimi četami in manjšimi skupinami bežečih marksistov, pa le na deželi. Na Dunaju je bil že popoln mir in red. Odstranjujejo se barikade, žične ovire in ruševine. Promet je že normalen. Število mrtvih in ranjenih še doslej ni točno znano, ker uradni podatki nikakor niso točni, postavljeni so iz razumljivih razlogov dosti prenizko. Število ujetih in prijetih marksistov dosega že poltretji tisoč. Med njimi so voditelji kakor dr. Seitz, dr. Renner itd. Okoli 120 je bivših poslancev parlamenta in deželnih zborov. Vladni organi iščejo orožje in so dosegli že nepričakovane uspehe. Največ orožja je bilo najdenega v Floridsdorfu in vladni organi stoje presenečeni pred ogromnimi množinami strojnice, pušk, bomb in municije, ker ne morejo razumeti, odkod so marksisti vse to dobili. V Floridsdorfu so rekvirirali prav vsa vozila za prevoz zaplenjenih bojnih sredstev. Orožja in streljiva je toliko, da bi se mogel z njim oborožiti cel armadni zbor. Samo strojnice so našli že preko 1000, pušk pa več desetisoč. Večinoma orožja je še v zabojih in je vse novo, staro komaj leto dni. Mimo tega je tam veliko število zabojev ročnih granat, bajonetov, sabelj in telefonskega materiala. Po vsem tem se zdi, da je bil Floridsdorf glavno skladišče. Krogle so večinoma spremenjene v dum-dum.

DUNAJ, 17. febr. Sedaj je že mogoče ugotoviti, da je vlada zmagala prav za prav samo zaradi nediscipliniranosti marksistov. Kakor je dognala preiskava, so marksisti že dolgo skrbno pripravljali revolucijo. V ta namen so imeli pripravljeno že vse in bi se bila morala vstaja pričeti najbrže v ponedeljek, 12. t. m., toda iz neznanih vzrokov je revolucionarno vodstvo odredilo odgoditev. Ta sklep bi se bil gotovo tudi izvedel, če ne bi bili nastali v Lincu po nerodnosti tamkajšnjih marksističnih voditeljev predčasni boji. Vendar je osrednje vodstvo upalo, da bo ostal spopad v Lincu lokaliziran, kar se pa ni zgodilo. Radikalni elementi, posebno komunisti, so planili neorganizirano v boj. Bitke, ki so nastale, so preprečile izdajo točnih navodil in tako so se bili marksisti v vsakem kraju ločeno, na svojo roko, kar jim je povzročilo nelagodno poraz.

DUNAJ, 17. febr. Čeprav o včerajšnji konferenci med zastopniki zvezne vlade in zastopniki heimwehrovcev ni bil izdan noben uradni komunikat, se vendar dozdeva, da je moral zvezni kancelar dr. Dollfuss popustiti in ugoditi vsem heimwehrovskim zahtevam. Včeraj in deloma tudi danes dopoldne je bila odpovedana služba vsem marksistično usmerjenim in organiziranim zveznim, deželnim in občinskimi nameščencem ter uradnikom. Največ marksistov je bilo od-

puščenih v delokrogu avstrijskih zveznih železnic in pri cestni železnici, kjer je prišlo ob kruh kar več tisoč uslužbencev. Na Nižnjem Avstrijskem je bil vsem marksističnim ljudskošolskim učiteljem dostavljen odlok o odpustu iz službe in se tako pouk sploh več ne more nadaljevati. Vpliv heimwehrovcev na vladno politiko se je pokazal in utrdil v vsem razmahu.

DUNAJ, 17. febr. Ker je bil postavljen bivši zvezni kancelar dr. Schmitz za vladnega komisarja na Dunaju in se je s tem novim imenovanjem izpraznilo njegovo dosedanje mesto v zvezni vladi, je bil imenovan za novega ministra za socialno politiko dosedanji državni podtajnik dr. Otto Neustädter-Stürmer, ki je znan kot zagrižen, sila odločen heimwehrovec. Na podlagi heimwehrovskih zahtev se pričakujejo sedaj v najkrajšem času neštete osebne spremembe v avstrijski upravi in javnem življenju. Ministrski svet je sorel pravkar celo vrsto zelo važnih sklepov, zlasti glede marksistične Delavske banke, ki mora po vladnem odloku likvidirati svoje poslovanje. Isto velja tudi za celo vrsto drugih marksističnih gospodarskih ustanov in podjetij.

Policija je danes dopoldne v vseh dunajskih šolah odstranila slike bivšega dunajskega župana Seitzja ter dala v vseh učilnicah obesiti poleg križa sliki zveznega kancelarja dr. Dollfusa in nekdanjega dunajskega župana Luegerja. Socialistično misleči učitelji so bili takoj odpušteni iz službe. Na vodilna mesta v šolah so bili postavljeni krščansko-socialno prepričani učitelji. Ker pa vsa mesta ljudskošolskih učiteljev tako niso bila izpolnjena, so morali začasno prevzeti pouk na ljudskih šolah patri in šolske sestre iz vseh dunajskih samostanov. Prav vsi učenci in učitelji morajo brez izjeme nositi na vidnem mestu znake Domovinske fronte in se morajo pozdravljati med seboj s pozdravom »Zvesti Avstrijci!«

PRAGA, 17. februarja. Češkoslovaški socialni demokrati, ki imajo v novi Malypetrovi vladi tri aktivne ministre, so poslali avstrijskemu zveznemu kancelarju dr. Dollfussu ogorčeno protestno brzojavko proti postopanju njegove vlade napram marksistom. V brzojavki pravijo češkoslovaški socialisti, da se ves kulturni svet z zgražanjem obrača od nekulturnega nastopanja režima, ki je dal justificirati celo nevarno ranjene osebe. Na češkoslovaško ozemlje je doslej pribežalo že nad 800 socialno-demokratskih beguncev, ki so popolnoma izčrpani. Češkoslovaška je dirigirala emigrante v Brno, kjer bodo pa ostali le začasno, ker se baje nameravajo po lastni izjavi izseliti v sovjetsko Rusijo, kjer upajo najti kruh in obstanek.

DUNAJ, 17. februarja. Zvezni kancelar dr. Dollfuss je izrazil podkancelarju Feyu za njegovo vrhovno vodstvo bojev proti upornikom zahvalo celotne zvezne vlade. Podkancelar Fey je prejel iz rok zveznega predsednika Miklása v priznanje svojih zaslug za potlačitev upora zlato častno kolajno za zasluge za republiko Avstrijo.

Konferenca sedmih velesil

ANGLEŠKI NAČRTI ZA RAZOROŽITVENI SPORAZUM. LORD EDEN PRISPEL V PARIZ.

LONDON, 17. febr. »United Press« poroča, da bo državni podtajnik lord Eden ob priliki svojega sedanjega potovanja križem Evrope predlagal vladam, naj bi se sestala konferenca sedmih velesil in držav, in sicer Anglije, Francije, Nemčije, Italije, Poljske, male antante in Belgije. Angleška vlada je lorda Edena pooblastila, da stavi ta predlog v Rimu, Parizu in Berlinu. Če tudi po tej poti ne bo dosežen med evropskimi državami sporazum, je angleška vlada prepričana, da je vse nadaljnje zaman, dočim bi v pozitivnem primeru prisostvovala zase-

danju splošne konference tudi vse ameriške države.

Pariz, 17. februarja. Sinoči je prispel semkaj lord Eden. Njegova pogajanja s predstavniki francoske vlade bodo zelo važna, kar je razvidno predvsem iz dejstva, da bo lord Eden konferiral mimo z Barthoujem tudi z vojnim min. maršalom Petainom, nadalje z ministrom mornarice, letalstva in z obema ministroma brezportfelja Tardieujem in Herriotom. Ne dvomno bodo imela ta pogajanja najodločilnejši vpliv na nadaljnje reševanje razorožitvenega problema.

Dnevne vesti

Večer slovanske pesmi. Kazinska dvorana je doživela sinoči prvovrsten koncert, kljub temu pa prav škandalozno slab obisk našega glasbenega občinstva. Vsa izvedba okusno izbranega programa in pa odlična kakovost ter umetniška višina sodelujočih bi pač zaslužila nekoliko več pozornosti s strani onih, ki tvorijo pri nas takomenovano »koncertno publiko«. Vsi tisti, ki se niso dali zadržati iz kakršnegakoli vzroka, pa so prišli v polni meri na svoj račun in do res velikega umetniškega užitka. Profesorica gdč. Lida Vedralova je zapela celo vrsto globokih, melodioznih pesmi slavnih slovanskih glasbenikov Čajkovskega, Musorgskega, Chopina, Dvořaka, Novaka, Škerjanca, Gotovca, Lipovška in Lajovca, na klavirju pa jo je spremljal profesor: in naš znani, mladi pianist g. Marijan Lipovšek iz Ljubljane. Drugi del koncerta je izpolnil naš priljubljeni koncertni pevec g. Avgust Živko z Ravnikovim kompozicijskim ciklusom Župančičevih pesmi, prav posebno pa so vžigale občinstvo iz njegovega grla srbske, medmurske in zlasti prleške narodne pesmi v Štriftovi glasbeni obdelavi po zapiskih Stanka Vraza. Med pevskimi nastopi je absolviral krasno Chopinovo klavirsko skladbo prof. g. Lipovšek, spored pa se je zaključil z duetom gdč. Vedralove in g. Živka iz Musorgskega znamenite opere »Boris Godunov«. Glasen aplavz občinstva je ponovno pričal o njegovi veliki zadovoljnosti z večerom izbranih slovanskih pesmi in skladb.

Napredovanje v profesorski službi. V višjo položajno skupino je napredoval Janko Presker, profesor na realni gimnaziji v Mariboru.

Iz učiteljske službe. Napredovali so: Amalija Ravterjeva v Šoštanju, Olga Rakuševa v Krčevini, Otilija Ravterjeva pri Sv. Marijeti, Helena Finkova na Lehniku, Franjo Bitenc pri Sv. Vidu, Rudolf Bitenc na Runču in Oton Fettich-Frankheim, Ana Guštinova ter Franja Senčarjeva vsi pri Sv. Juriju ob j. žel.

Poroka. V Beogradu sta se poročila carinik mariborske glavne carinarnice g. Zvonimir Medanič in gdč. Meta Bakarčičeva iz Beograda. Vse najboljši!

Smrt odličnega gospodarstvenika. Na Golniku je umrl te dni v starosti 50 let širom naše banovine znani gospodarstvenik, podravnatelj Kmetске posojilnice v Ljubljani g. Josip Malenšek. Truplo pokojnika so prepeljali v Ljubljano in ga bodo položili k večnemu počitku jutri popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — Bodi mu ohranjen časten spomin!

Nočna lekarniška služba. Prihodnji teden ima nočno lekarniško službo Savostova lekarna »Pri Magdaleni« na Kralja Petra trgu.

Železniški upokojevc: Člani bolniškega fonda, se vabijo na člansko zborovanje, ki bo v ponedeljek 19. febr. ob 18. uri v dvorani »Delavske zbornice«, Sodna ul. 9. II., s sledečim dnevnim redom: 1. končnojavno povišanje članskih prispevkov na 3%; 2. poslabšanje dajatev bol. fonda (zobozdravljenje); 3. odstrop od bolniškega fonda. Dolžnost vseh članov (upokojevc) je, da se zborovanja zanesljivo in točno udeležijo!

Staroupojevcji južne železnice pošiljajo, kakor se nam poroča, svojim članom in celo drugim organizacijam še v 16. letu Jugoslavije nemške dopise in se sploh poslužujejo pretežno nemščine. Sicer smo pa opazili, da ponemčujo tudi oficijelne naslove javnih lokalov, kakor n. pr. dokazuje vabilo v gostilno »Zum goldenen Ross«. Zaenkrat to samo ugotavljamo!

Dijaški kuhinji v Mariboru je poslal g. dr. Rudolf Prenj, predsednik upravnega sodišča v Celju, 100 Din namesto cvetja na krsto duhovnega svetnika g. Petelinška; prijatelji pokojnega m. ph. Benkoviča pa so zbrali na pobudo odvetniškega koncipienta dr. Milka Daneva 100 Din, za kar bodi vsem izrečena najlepša zahvala.

Iz krajevne organizacije JNS za V. mestni okraj. Propagandni odsek krajevne organizacije JNS za V. mestni okraj bo imel svojo sejo v ponedeljek 19. t. m. ob 20. uri v prostorih gostilne »Pri Vipavci« na Frankopanovi cesti. Za člane je udeležba obvezna. Dobrodošli pa so tudi odborniki in prijatelji organizacije. Odbor prosil za točnost.

Naši alpinisti na Durmitorju. Durmitorjeva skupina v Črni gori je najvišja v Dinarskem gorstvu in tekmujejo njegovi vrhovi po višini z najvišjimi vrhovi Julijskih Alp. Tudi po formah in v geološkem pogledu zelo sliči ta skupina našim Alpam. Drzne oblike apnenčevega pečevja se dvigajo iznad dolin in krnic. — Znanstveno je bila ta skupina podrobneje raziskana šele tik pred vojno in po vojni, alpinistično pa je še danes neobdelana. Šele v zadnjem času so se začeli hrvaški in srbski planinci zanimati za ta neodkriti gorski predel in ga obiskovati. Tudi tuji so se že začeli zanimati za te gore. Predlanskim jih je obiskala skupina avstrijskih alpinistov. Lansko poletje se je zganila naša mlada alpinistična generacija. Pet podjetnih slovenskih akademikov je obiskalo Durmitor. Tri tedne je trajalo njihovo potovanje, 11 dni so prebili v Durmitorjevem kraljestvu. Primitivna, na pol podrta pastirska koliba v dolini Škrke je bila izhodišče za njihove podvige. Elementarna, nekultivirana narava, kjer ni nikake steze, ne znamenja, kjer si moraš povsod za lastno sposobnostjo in silo utirati pot, jih je očarala. — Oblezli so stene in grebena najvišjih vrhov, doline in kotline. O teh vzponih v Durmitorju bo predaval v sredo, 21. t. m. v dvorani kina Apolo g. Leo Pipan iz Ljubljane v okviru predavanja Smučarskega odseka Slov. planinskega društva.

Prezidava unionske dvorane. Iz poučenega vira smo zvedeli, da se bo unionska dvorana znatno povečala in prezidala v popolnoma novem stilu, da bo mogla bolje ustrezati naraščajočemu društvenemu napredku v Mariboru. Nadržti so že gotovi in od oblasti dovoljeni. Z dozidavo novega trakta se bo v kratkem pričelo, ker bi drugače vse članstvo Jadranske straže nikakor ne našlo dovolj prostora za veliko zasnovano prireditve združenih odborov JS, ki priredijo dne 3. marca t. l. revijo naših narodnih noš. Vabijo se tudi vsi prijatelji Jadranske straže, da prisostvujejo slovesni otvoritvi na novo preurejene dvorane oziroma »Jadranske noči«, ki se bo končala — ko je bo konec.

Specialist za ženske bolezni in porodništvo dr. Ipavic, Benjamin redno ordinira, Maribor, Tomšičev drevored 4.

Brezposelni učiteljski abiturienti bodo imeli jutri v nedeljo ob 10. uri v društvenih prostorih važen sestanek.

Društvo hišnih posestnikov za Studence in okolico, vabi vse hišne posestnike na občni zbor, ki bo dne 18. februarja ob 14. uri v dvorani Spurej. Odbor.

Mucek (Scampolo) na studenskem odru. Danes zvečer se igra na studenskem sokolskem odru zadnjič sijajna Nicodemijeva komedija »Mucek« (Scampolo), ki je doslej dosegla od vseh iger največji uspeh, takega, da je pri zadnji predstavi moralo oditi mnogo ljudi, ker niso dobili več sedežev. Občinstvo se smeji, joče, soglasnega mnenja pa so vsi, da takega »Mucka« še niso videli. Pri igri sodeluje klavirski trio »Drave«. Ker je ta uprizoritev zadnja, se opozarjajo vsi prijatelji studenskega odra, naj te prilike ne zamude. Po igri je državni večer z odhodnico J. Škilana, enega najboljših studenskih diletantov, ki odhaja na novo službeno mesto v hribe. Začetek je zaradi tega točno ob 19. (7. uri zvečer).

Ljudska univerza v Mariboru. V ponedeljek 19. februarja ni prireditve. Sledeča dve zelo interesantni predavanji iz politično-socialnega cikla, ki jih ima naš odlični biolog g. univ. prof. dr. Boris Zarnik iz Zagreba. V četrtek 22. tm. predava o arijskih in semitskih problemih, v petek 23. tm. pa o sterilizaciji iz evgeničnega vidika.

Lutkovno gledališče Sokola Matice v Narodnem domu uprizori jutri v nedeljo ob 15. uri veseloigro v treh dejanjih »Kralj Brkolin ali Gašperček skače«, delo slovenskega mladinskega pisatelja Josipa Korbana. Vabljeni mladi in stari!

Prebojni indigo, karbon papir v Ia. kakovosti, traki za stroj: Zlata Brišnik, Slovenska ulica 11.

Kje in kdaj se boste prehladili ne veste. Če ste pa že prehlajeni, vas boli glava ali zob, vzemite 1—2 tableti »Aspirina«, pomagale vam bodo takoj.

Poskušen samomor. Danes zjutraj okrog 6. ure so stanovalci na Meljski cesti v hiši št. 1 zaduhali smrad po plinu. Kmalu so ugotovili, da prihaja ta smrad iz stanovanja zasebnice Štefke Šteflove. O tem so obvestili stražnika, ki je s silo udrl v njeno zaklenjeno stanovanje in jo našel ležati v kuhinji na tleh nezvestno, borečo se s smrtjo. Poklicani zdravnik g. dr. Turšič je nesrečnici nudil prvo pomoč in odredil takojšen prevoz v mariborsko bolnišnico. Njeno stanje je zelo resno. Kaj jo je pognalo v obup, ni točno znano.

Nož in vile. Na Pesnici je neki hlapec zabodel z vilami 32letnega progovnega delavca Rudolfa Pansija. Poškodoval ga je tako nevarno na glavi, da so ga morali nujno spraviti v mariborsko bolnišnico. V Senjaku pri Senarski pa je neki posestniški sin zabodel z nožem v pleča svojega 19letnega tovariša Josipa Klobaso. Ranjenca so pripeljali v mariborsko bolnišnico in je njegovo stanje zelo resno.

Ponarejeni stotaki. V zadnjem času se je pojavil v Mariboru neznanec, ki je razpečaval slabo ponarejene stotake. Že na prvi pogled se je lahko spoznalo, da je bankovec ponarejen. Kljub temu pa se mu je posrečilo razpečati 3 take ponarejene metulje, ki so jih kasirale mariborske natakariče. Vse tri ima policija, ki za sleduje razpečevalca.

»Samouprava«. »Samouprava«, glasilo županske zveze v Ljubljani, objavlja v 4. letošnji številki strokovne članke: Ivan Zupan: »Še enkrat trošarina«, dr. Mis: »Osrednja zdravstvena služba«, vprašanja in odgovore, vesti iz županske zveze in razsodbe upravnega sodišča.

Občni zbor okrajnega odbora Rdečega križa v Mariboru bo v torek 20. t. m. ob pol 20. v lovski sobi pri »Orlu«. Prijadniki te humanitarne organizacije naj se občnega zbora udeležijo v čim večjem številu.

Krajevna organizacija JNS v Krčevini-Košakih ima občni zbor v nedeljo 18. februarja ob 8.30 v krčevinski šoli. Dnevni red običajen. Govoril bo nar. poslanec g. dr. Pivko. Nastopi tudi govornik iz gospodarske stroke. Udeležite se obč. zbora ne samo vsi člani, ampak tudi nečlani, da se zainteresirate za važne zadeve!

Radio Ljubljana. Spored za nedeljo 18. tm. Ob 7.30: predavanje o pridelovanju travnih semen, predava inž. Vinko Sadar, 8.15: poročila; 8.30: predavanje o gimnastiki; 9: versko predavanje dr. Mihaela Opeke; 9.15: prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve; 9.45: plošče; 16: najnovejše ugotovitve in odkritja v mlekarski tehniki, predava inž. Srečko Šabec; 16.30: pevski zbor prve državne realne gimnazije; 17.15: tamburaški orkester; 20: prenos koncerta berlinske filharmonije iz Berlina; 22: čas, poročila, radio-jazz. Spored za ponedeljek 19. tm. 12.15: plošče; 12.45: poročila; 13: čas, plošče; 18: gospodinjska ura: »Vzgoja doraščajoče mladine, predava ga Šlebingerja; 18.30: o verstvih, predava France Terseglav; 19: plošče; 19.30: predavanje o maršalu Marmontu, predava Rudolf Dostal; 20: plošče; 20.30: prenos opere iz Beograda, v odmoru čas in poročila.

Vremensko poročilo mariborske meteorološke postaje. Davi ob 7. uri je kazal toploimer 3.4 stopinje C pod ničlo, minimalna temperatura je znašala 4.6 stopinj C pod ničlo; barometer je kazal pri 13 stopinjah 750.1, reduciran na ničlo pa 748.5; relativna vlaga 99; vreme je oblačno in tiho; vremenska napoved pravi, da ne bo nobene bistvene spremembe vremena.

Grajski kino. Od danes sobote dalje stajna vesela opereta v nemškem jeziku »Zivljenje je lepo«. Poje v glavni vlogi komorni pevec Alfred Piccaver, ostale vloge Szöke Szakall in Dora Gregor. — Krasni posnetki na Lidu.

Kino Union. Danes in dalje predstave najboljšega mojstrskega dela »Grand hotel« po romanu Vickyja Bauma. V glavni vlogi Greta Garbo, Joan Grawford, John in Lionel Barrymore. Film, ki je dosegel povsod največji uspeh.

Kdor hoče svež in zdrav ostati, naj popije en-do dvakrat na teden pred zajtrkom kozarec naravne »Franc Josefove« grenčice.

Narodno gledališče

REPERTOAR

Sobota, 17. februarja ob 20. uri »Štambulska roža«, red A.

Nedelja, 18. februarja ob 15. uri: »Scampolo«. Znižane cene. Ob 20. uri: »Mala Floramye«. Znižane cene.

Ponedeljek, 19. februarja. Zaprto.

Torek, 20. februarja ob 20. uri. »Štambulska roža«, red C.

Znižane cene veljajo pri obeh predstavah v gledališču jutri v nedeljo, 18. t. m. Popoldne uprizore zabavno in pristno komedijo »Scampolo«, z Branko Rasbergerjevo v naslovni vlogi. — Zvečer ponove »Mala Floramye«, opereto znamenega splitskega skladatelja Iva Tijardoviča.

Za premiero »Vijolice z Montmartra«, ki bo v najkrajšem času, je v Mariboru izredno zanimanje, ki je vsekakor upravičeno, saj poje naslovno vlogo Erika Družovičeva, ena prvih pevka zagrebškega »Narodnega kazališta«. Dasi mariborska rojakinja, še v Mariboru ni javno nastopila. Ker bo pri premieri gotovo velik naval na blagajno, priporočamo nabavo vstopnic vnaprej. (Tel. 23-82).

Dramska šola, jutri v nedeljo, 18. tm ob 9. uri kot navadno.

Ljudje, ki trpe na otežkočeni telesni potrebi in ki jih zaradi tega mučijo krvno prenapolnjenje trebuha, pritisk krvi v možgane, glavobol, močno utripanje srca, dalje ki trpe na boleznih dančne sluznice, fišurah, hemeroidalnem zamotku, fistulah, jemljejo za iztrebljenje črevesa zjutraj in zvečer po četrtinko »Franz Josefove« grenčice. Vodilni zdravnik kirurških zavodov izjavljajo, da se poslužujejo »Franz Josefove« vode po operacijah z najboljšim uspehom. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Studenški rekruti prirede drevi ob 19. uri v gostilni Sluga poslovljni večer, na katerega vljudno vabijo vse Studenčanke in Studenčane.

Zgodaj so začeli. Policija je včeraj aretirala 3 mlade fante v starosti od 13 do 17 let, ki so že v rani mladosti krenili na stranpota in prišli v konflikt z zakonom. Že delj časa jih je sumila, da so iantič nevarni tuji lastniki ter da so kradli vse, kar jim je prišlo pod roko. Prizanesli niso niti nakupovalnim knjižnicam, s katerimi so pri trgovcih kupovali na kredit raznovrstno blago, ponajveč sladkarije in jestvine. Lekarnarju Minašiku na Glavnem trgu so ukradli 3 steklenice etra, kradli branjevkam na trgu južno sadje in jajce, v hotelu Mariborski dvor so odnesli vratarju manjši znesek denarja, vtihotapili so se v gledališko garderobo in preiskali žepe gledališkimi igralcem ter pobrali iz njih vse kar jim je prišlo pod roko, mehaniku Gustinčiču v Tattenbachovi ulici pa so odnesli razno orodje. Prav verjetno je, da so s tem orodjem poskušali posnemati svedrovce, z etrom pa so nameravali izvršiti kak roparski napad. Pri zaslišanju so vsi trije skesano priznali svoje grehe in bodo izročeni mladinskemu sodišču. Je to že drugi primer, ko je mariborska policija ujela mlade ptičke, iz katerih pa bi kaj kmalu postali nevarni ptiči. Kje so vzroki, da današnja mladina že v tako rani mladosti posnema izpričene in izrodke človeštva?

Zopet dvoje koles ukradenih. Trgovskemu pomočniku Ivanu Otokarju je včeraj neznanec odpeljal izpred restavracije »Union« 1.500 Din vredno kolo znamke »Styria«. Kolo ima evidenčno številko 2-9519. Mizarskemu pomočniku Alojziju Sorčiču pa je bilo ukradeno kolo izpred neke hiše na Tržaški cesti. Kolo je bilo vredno 800 Din in ima evidenčno številko 2-10302. Oba lastnika sta prijavila tatvino policiji.

Ceneno meso. V ponedeljek 19. tm. se bo na stoinici za oporečeno meso pri mestni klavnici prodalo od 8. ure naprej 40 kg telečjega mesa po 6 Din kg.

Sejem za prašiče. Na sejem 16. t. m. so pripeljali 99 prašičev. Kupčija je bila slaba in je bilo prodanih le 39 glav. Cene so bile naslednje: 5 do 6 tednov 100 Din, 7 do 9 tednov 120 do 150 Din, 3 do 4 mesece stari 200 do 250 Din, 5 do 7 mesecev stari 330 do 360 Din, 8 do 10 mesecev stari 450 do 500 Din in leto stari 680 do 850 Din; kilogram žive teže 7 do 8 Din, mrtve pa 9.75 do 10 Din.

Nekoliko s'aislike in biletarne naše tuško-pometne zveze „PUTNIK“

Biletarja »Putnik« more dobaviti vozne listke za vse proge v Jugoslaviji po originalnih cenah kakor na kolodvorih že 1—2 dni pred nameranim potovanjem (vozovnice za tujino se lahko nabavijo že mnogo preje, ker imajo veljavnost dveh mesecev). Ta ugodnost, s katero odpade mučno nastavljanje pri kolodvorskih blagajnah, si je pridobila odobravanje potujočega občinstva, kar se lahko razvidi iz naslednje statistike, ki pokazuje razveselivo stalno naraščajočo frekvenco našega oficijelnega potovalnega biroja »Putnik«. Prodanih je bilo: Leta 1927 9046 vozovnic za Din 548.407; 1. 1928 18386 vozovnic za Din 1.188.915; 1. 1929 21324 vozovnic za Din 1.386.419; 1. 1930 24690 vozovnic za Din 1.694.344; leta 1931 19558 vozovnic za Din 1.510.242; 1. 1932 26690 vozovnic za Din 1.762.328; 1. 1933 27454 vozovnic za Din 2.049.475.

Ponovno poudarjamo, da se zaračunajo samo originalne cene, kor na kolodvoru — inozemske karte se obrčunajo po tečajih, ki so pogosto daleč pod tržnimi cenami! Nadaljnje stopnjevanje prodaje bi bilo velikega pomena ne samo za našo Tujsko prometno zvezo, ampak tudi za razvoj našega tujskega prometa sploh, kajti zveza prejema od železniške uprave za vsakih milijon dinarjev prodanih kart honorifikacijo 25.000 Din. Ker se prodaja v Mariboru na leto za povprečno Din 12.000.000 vozni kart, bi se dala brez nadaljnje doseči podvojitev prometa pri »Putniku«, kar bi prineslo zvezi na leto Din 50.000. S tem denarjem bi se lahko veliko storilo za povzdig tujskega prometa, za katerega je Maribor z daljnjo okolico zaradi naravnih krasot, podnebnih ugodnosti, koralnih zdravilišč in lasti not least radi cenenosti zelo ugoden. V interesu vsakega potnika je, da si nabavi vozovnico pred potovanjem pri »Putniku«. S tem ne podpira samo nesobičnega dela naše Tujske prometne zveze, temveč je delaven tudi brezplačni informacij za svoje potovanje in se opozori na mnoge vozne olajšave, ki bi sicer ostale neizkoriščene.

Pri inozemskih vozovnicah je treba na dalje upoštevati, da je omejen izvoz denarja na Din 3—5.000 v tuji valuti in da predstavlja zaradi tega nabava vozovnice, event. tudi za povratek, posebno pri daljših potovanjih veliko ugodnost. Z oziroma oskrbuje v najkrajšem času vize in nudi brezplačno prospekte in brošure. Biletarni »Putnik« je dodeljena menjalnica, ki oskrbuje nakup in prodajo vseh tujih valut najkulantneje. Pisarna »Putnik« je v Aleksandrovi ulici 35, v neposredni bližini kolodvora, in ima telefonsko štev. 21-22.

Člani Pogrebnege društva na Pobrežju, ne pozabite na občni zbor, ki bo v nedeljo 18. februaria, dopoldne ob 9. uri v gostilni g. Hrena na Pobrežju.

Kapitalizem, boljševizem in fašizem

Predavanje univ. prof. dr. Milana Ivšiča iz Zagreba v Ljudski univerzi

V luči stvarne znanstvene razprave je obdelal univ. prof. dr. Milan Ivšič iz Zagreba v okviru Ljudske univerze dvoje prevažnih vprašanj javnega življenja: kapitalizem in boljševizem na prvem večeru, fašizem na drugem.

Očrtal je kapitalizem kot sistem, ki ga od samozvanega borzijanca do siromašnega neosebnega industrijskega delavca predava ena in ista zla miselnost izkoriščavanje gospodarsko šibkega ter obogatitev brez lastnega dela in napora. Kapitalizem je v resnici mednarodni pojav, ki s svojimi denarnimi napravami prepreža neomejeno ves svet, ki obvladuje v trustih, kartelih, delniških družbah itd. vse svetovno gospodarstvo. Tako moremo razumeti nesmiselno nakopičenje in uničenje gmotnih dobrin brez ozira na faktično potrebo, samo da se obdrži umetna višina cene.

Ta gospodarska skrajnost je izzvala na vzhodu drugo skrajnost, osnovano na naukih Karla Marxa: boljševizem. Silni napori boljševiških voditeljev, da uredijo evangelij proletarskega razrednega boja, so preobrčili človeško družbo izbrisali pomen in važnost posameznika ter postavili na mesto njega svetost kolektiva in državnega kapitalizma.

Predavatelj vidi izhod iz teh ekstremov v načrtnem gospodarstvu: industrija se mora socializirati navzdol ter vezati na naravno bogastvo naše zemlje: obrtništvo, kmetištvo in delavstvo se mora socializirati navzgor v zadrugah. Izvesti se mora koristna prometna politika. V agrarni politiki se more izvesti znižanje proizvodnih stroškov, urediti kroj proizvodnje, povečati složno in strokovno izobrazbo. Prekrihati se mora pametna notranja kolonizacija ter smotrna kultivacija neobdelanih delov zemlje. Zasebna kapitalistična podjetja se morajo spremeniti v socialna tako, da je delavstvo sorazmerno s produktivostjo svojega dela deležno na dobičku.

Nova doba ne sme poznati več kapitalizma, ustroja torej za izkoriščanje in uničevanje gospodarsko šibkih, posameznikov in celih narodov. Vendar je v hudi zmoti kdor misli, da se more ustvariti novi družabni in gospodarski red na zanikanju posameznika, ki se prišli, da služijo nekemu namišljenemu kolektivnemu stroju. Nova doba mora prediti vse gospodarsko življenje v skladni skupnosti posameznih in družabnih interesov v korist

vseh njenih članov. Ta socialni-nacionalni interes mora biti jedro naše gospodarske osamosvojitve.

V drugem svojem predavanju je g. prof. prikazal nastanek, ustroj in delovanje fašizma. Očrtal je dobo liberalizma, ki si je osnoval demokrasko-parlamentarno državo, gospodarsko pa se je izživljal v kapitalizmu ter bil ob zatonu nezmožen, da bi se mogel prikrojiti gospodarskim in socialnim potrebam nove dobe. V objektivni luči je orisal temelje kapitalizma, boljševizma, narodnega socializma, agrarizma in fašizma ter označil duhovne predstavnike teh strui: Lenina, Staljina, Hitlerja, Roosevelta, Dollfussa in Mussolinia.

Fašizmu je vrhovni smoter organizacija države kot edine nositeljice narodnega poslanstva. Je to doktrina sile (G. Sorrel), državne občesti in moči (v. Moltke), ki vidi v enem izvoljenem predstavniku vsemočnega voditelja (Valois, Mauras). Fašizem združuje in stabiia narodno, socialno in versko zavest v eno samo veliko izpoved veličine državne in nacionalne zamisli; onačajoč se v ideologiji rimskega imperija ter sprejema tudi njegovo versko organizacijo kot svojo: katoliško cerkveno oblast v Italiji! Tvojec organizator in izvršilec fašistične zamisli je B. Mussolini. V kratkem orisu je prikazal o predavatelj življenje tega državnega krmarja, ki se mu je nosrečilo prebrstati mučno in dolgo pot od uredništva »Avantiia« do »Popola d'Italia« ter zmogelavno povesti diktorski svečeni na kanitol (24. X. 1922). S »Carta del Lavoro« je uredil vso gospodarsko življenje Italije.

Po razlozi tega korporacijskega ustroja, je predavatelj zaključil: Fašizem je v svojem gospodarstvu in v svoji politiki pokazal mnogo uspehov, četudi se mu ni nosrečilo docela rešiti razmerje med delom in kapitalom. Dvignil je Italijo na višino odločnih velisil ter dal celokupnemu življenju Italije močne impulze. Po svoji državni formi pomeni imperialistično stremljenje, no koncenciji na nacionalno. To ga spravlia v ostro nasprotje z našim nacionalnim in državnim ozemljem ter nezgovornim interesom. Zato je naša svetla dolžnost, da se zavedamo grozeče nevarnosti in se pravočasno pripravimo na duhovno in stvarno obrambo integritete našega narodnega in državnega telesa.

A. K.

Sokolstvo

Sokol Maribor II. Pobrežje naznanja da bo članski sestanek v sredo 21. febr. t. l. ob 7.30 zvečer pri Renčlju na Pobrežju. Predaval bo župni prosvetar br. Lindner. Za te'ovadeče in netelovadeče člane in članice obvezno! Zdravo!

Varčna služkinja.

- Kaj pa počenjate. Ana? Kaj vam nisem rekla, da morate štediti z lučjo?
- Saj svetim s svečo, gospa.
- Da, in gorita vam kar dve sveči.
- Saj ni res, eno sem prerezala čez pol.

KJERKOLI BOD

Metoda Montessori

Predavanje pri Pedagoški centrali.

V sredo 14. t. m. je predaval pod okriljem Pedagoške centrale vadniški učitelj g. A. Koprivc o metodi dr. Marije Montessori. Predavatelj je v kratkih obrisih očrtal življenje in delovanje te izredne žene, ki je posvetila vse svoje življenje vzgoji mladine. Rodila se je l. 1870. v Italiji in je bila prva italijanska žena, ki je dosegla čast doktorice medicine.

Svojo pedagoško mislijo je pričela kot zdravničica z vzgojo slaboumne mladine v Rimu. Tu je začela razglabljati o dušah teh pomilovanja vrednih otrok, in kjer je zasledila solnčno iskro, jo je z materiško ljubeznijo in neskončno potrpežljivostjo čuvala in negovala, da je razžarela in razsvetlila dušo. Njeno delo med defektno dečo je bilo tako uspešno, da je l. 1907. v zavetišču Casa dei Bambini pri Sv. Lovrencu, najrevnejšem mestnem delu Rima, začela uporabljati svojo metodo tudi na normalnih otrocih.

Predavatelj je nadalje v lepih besedah predočil poslušalcem tudi učilnico Montessorine šole: Prijazna soba, na oknih cvetje, majhna in lična oprema, ki jo otroci lahko premikajo, kajti vsa opravila opravljajo sami; obilica najrazličnejših učil in igrač. Človeku, ki jih gleda, se zdi, da je zašel v kraljestvo palčkov. A pri vsem tem vlada v Montessorini šoli mirno, blagodejno ozračje. Montessorijeva zastopa mnenje, da uspeva človeška rastlinica bolje v miru in samoti kot v velikem hrupu in trušču, ki razkraja dušo in živce. Uspeh njenega dela je dalekosežen. Njena metoda je zaslovela preko mej njene domovine po vsem svetu.

Ob sklepu je predavatelj zavzel tudi svoje stališče napram Montessorini šoli: Pretežek je življenski boj, da bi mogel svet docela uveljaviti njene metode in nazore. Idealistika je in individualistika, oboževalka notranje človeške narave, ki hrepeni po resnici, po lepoti in po topli ljubezni. Dr. Montessorijeva je vzgojiteljica — umetnica, vredna, da jo starši in učitelji občudujejo ter si jo skušajo usvajati.

M.

B. G-c:

130 letnica prve srbske vstaje

K O N E C.

Leto 1810. je bilo za Srbe srečno. Skupno z Rusi so izganjali Turke iz dežele in Karadjordje je dosegel dve lepi zmagi nad Turki: pri Varvarinu in Loznici. Istotako so bili l. 1811. Turki od Rusov večkrat tepeni in so prosili celo mir, ki so ga Rusi iz strahu pred Napoleonom res sklenili 28. maja 1812., in sicer v Bukarešti. Rusi so delali s tako naglico, da so Srbe pustili popolnoma na cedilu in so jim izposlovili zopet samo amnestijo, glede avtonomije pa naj bi se pogodili Srbi in Turki sami. Prvi pa so pozajanja zavlačevali celo leto 1812. ker so računali, da bo Napoleon v Rusiji premagan in da bo strah Turčije pred Rusijo večji, kar bo pač vplivalo na pogajanja glede srbske avtonomije. Ko pa je začel 1813. došel Napoleon zopet nekaj uspehov nad Rusi, so postali Turki zopet »korajžni« in so poslali nad Srbe kar tri vojske: od Niša, Vidina in iz Bosne. Toda srbskega odpora niti ni bilo, mesta so se predajala, poveljniki, vojaki in narod so bežali, da se rešijo turškega nasilja. Velika nesreča je zadela tudi glavnega vodjo — Karadjordja, ki je obolel

za tifusom. Ko je koncem avgusta ozdravel, je našel vojsko že uničeno in je zato hotel rešiti Srbijo vsaj še diplomatskim potom; ruskega carja Aleksandra I. je prosil, da bi izposloval, da se ves srbski narod izseli preko Avstrije v Rusijo! Tudi Avstrijo je prosil, da bi mu dovolila, da se srbski begunci smejo naseliti na njenem ozemlju. Toda kakor se je to vedno godilo in se še danes godi, da ima močna država mnogo prijateljev, ki ji pomagajo kjer in kakor morejo, majhen narod v nesreči na njih ne skuša rešiti, marveč prav tedaj vsi planejo nanj, kakor zver na jagnje, da si ga razdelijo, tako je bilo tudi v tem primeru. Avstrija je podirala Turke z živili in municijo in Turki so brez boja zasedli ozemlje. In tako je moral Karadjordje 3. okt. 1813 zapustiti s svojo družino Beograd. Takoj nato 5. okt. so Turki zavzeli Beograd, Smederevo in Šabac. Mlade srbske države, ki je štela komaj nekaj let življenja, je bilo konec. Kajti Srbi so bili zaradi štiristoletnega tujega jarma lažje komočenemu sovražniku, kakor pa, da bi iz nič naredili močno državo. Vendar je bi-

lo že to, kar so naredili v teh deset letih, namreč, da so Srbijo osvobodili in ji dali samoupravo, bilo neprecenljive važnosti in vrednosti. Ko je namreč prva mlada država propadla, ni trajalo turško suženjstvo dolgo, Srbi so se v prvem uporu naučili kako se pribori avtonomija in v drugem uporu so si jo pridobili trajno.

Kakšna je bila uprava v Karadjordjevi Srbiji? Kar smo slišali, je bil Karadjordje voditelj upora. To pa zaradi njegovih vojaških zmožnosti. Vojaške sposobnosti so igrale v tedanjem življenju važno vlogo; kdor je bil dober vojak, je imel zaupanje naroda in oblast. Tudi v Karadjordjevi Srbiji v začetku ni bilo državne uprave v današnjem pomenu, knezi so gospodovali v posameznih okrajih in so se sestali le ob kakih važnih zadevi. Tak sestanek vseh voditeljev naroda je bil v Karadjordjevi Srbiji nazvan »skupščina«. Torej je bila prva ureditev Srbije le zveza avtonomnih pokrajin, ki jih veže skupna obramba pred Turki. Spomladi l. 1805. so Srbi po ruskem vzgledu ustanovili »Pravitelj stvujušču Sovjeta«, t. j. vladajoči svet, in je imel upravo, zakonodajstvo in vse. L. 1807 je dobila Srbija nekako ustavo, ki je vrhovno oblast dala temu Svetu, za predsednika

pa je bil l. 1808. izvoljen »knez« Karadjordje, kateremu naj sledijo njegovi potomci. Srbija je bila torej dedna ustavna monarhija. Ko so l. 1811 Karadjordju vsi knezi obljubili strogo poslušnost in na to prisegli, je tudi on prisegel, da ne bo storil ničesar brez sklepa Sveta. Nato je Svet spremenil v vlado pod svojim predsedstvom in s tem odpravil kneževsko oblast. Člani vlade »popečitelje« so odgovarjali današnjim ministrom. Med temi je zelo skrbel za prosveto nove Srbije predvsem Dositej Obradović; z pametnimi nasveti je dosegel, da se je mnogo odličnih prosvetljenih Srbov iz Vojvodine vrnilo v Karadjordjevo Srbijo in tukaj širilo kulturo med narodom. Tudi iz Bosne in Hercegovine, ki sta bili še pod Turki, se je izselilo mnogo srbskega naroda, ki je hotel uživati sadove svobode.

Prva srbska vstaja, katere 130letnica poteka prav te dni, je imela, kakor smo videli, odločilne posledice za nadaljnjo srbsko zgodovino. Srbom je prinesla po več kot 400 letih zopet avtonomijo, ustvarila je državo, ki je sicer po nekaj letih propadla, a le za kratko dobo; prvi upor je rodil drugega, ki je izpadel v korist Srbov in z njim so dobili Srbi avtonomijo — za vedno.

Nova manjšinska politika Poljske?

Nova poljska ustava in zaščita manjšin

Pred dnevi je prišla iz Varšave vest, ki je v interesiranih krogih vzbudila veliko pozornost. Poljska je v svojo novo ustavo sprejela izrazito manjšinsko-pravno normo, ki po svoji koncepciji presega poznane dotedanje njene manjšinske politike.

V sedmem členu svoje nove ustave je Poljska sankcionirala absolutno enakopravnost vseh svojih državljanov v pogledu njih pravic do upliva na javno življenje; **narodnost ne sme biti odslej razlog za omejitve teh pravic.** Izrazito manjšinsko-pravni značaj te norme je v svojem govoru v sejmni še posebej poudarjal podmaršal Car, ki je izrecno poudaril, da usvaja s tem Poljska pravno koncepcijo manjšinske zaščite na personalni podlagi v smislu najpopolnejše tolerančne in znosnega sožitja vseh svojih državljanov, brez razlike verske ali narodnostne pripadnosti.

Dasi ta norma ne pomenja nič novega v manjšinskem pravu, nas vendar ne diktira in ne nvrstitev med ustavne norme poljske države zanima v dvojnem pogledu: s stališča notranje in zunanje politike poljske republike. Ni dvoma predvsem, da je usvojitve navedene norme v popolnem nasprotju z dosedanjimi načeli poljske manjšinske politike. Ne smemo namreč pozabiti, da se je Poljska od samega početka svoje državne samostojnosti odločno borila proti zahtevam »združenih zavezniških velesil«, da v zameno za priznanje svoje državnosti v obliki posebnega manjšinskega dogovora sprejme nekatera temeljna načela zaščite svojih verskih in narodnih manjšin.

Na protestno noto njenega tedanjega predsednika Paderewskega je predsednik mirovne konference Clémenceau odgovoril s svojim znanim pismom z dne 24. junija 1919., v katerem pravi med drugim: »Že dolgo je običaj v evropskem javnem pravu, da je v primeru nastanka kake nove države, ali pa v primeru, da že obstoječa država doseže pomembna teritorialna povečanja, nje kolektivno in formalno priznanje s strani velesil dano le proti garanciji, da se taka država s posebno meddržavno pogodbo zaveže spoštovati nekatera osnovna načela vladanja.« Clémenceau v tem svojem pismu še prav posebno opozarja Poljsko na to, da se mora za svojo državno samostojnost zahvaliti edinole velesilam, ki pa ji bodo tudi v bodoče garantirale nedotakljivost njenega državnega ozemlja; toda »od tod«, pravi dalje Clémenceau, »izvira dolžnost teh velesil... da v čim trajnejši in svečanejši obliki zagotove jamstva nekaterih bistvenih zaščitnih pravic, ki bodo nudile prebivalcem prepotrebno varstvo, pa naj bodo nadaljnje spremembe notranje poljske ustave že kakršnekoli.«

Spričo teh argumentov, ki jih, mimogrede bodi omenjeno, velesile niso dosledno aplicirale (Italija!), Poljski ni preostalo drugega ko da vgrizne v to kisljo jabolko manjšinske zaščite in podpiše »posebno pogodbo za zaščito manjšin« z dne 28. junija 1919., ki je stopila v veljavo 10. januarja 1920.

Člen prvi te pogodbe obvezuje Poljsko, da prizna vse manjšinsko-pravne norme prvih osmih členov za »državne zakone ustavnega značaja«. Kljub tej formalni obvezi pa Poljska svojega negativnega stališča v pogledu manjšinske zaščite ni spremenila. Nasprotno, skupno z vsemi državami-podpisnicami podobnih manjšinskih dogovorov, posebno z državami male antante, se je dosledno — in pred najvišjim meddržavnim forumom — borila proti obstoječemu manjšinskemu pravnemu redu s povsem tehtnimi razlogi, češ, da pomenja sedanji sistem manjšinske zaščite nedopustno vmešavanje drugih držav v njene notranje zadeve, da celó v njen notranji ustroj, kar predstavlja očividno kršitev njene državne suverenitete. Zato je dosledno odbijala vse predloge Društva narodov za zboljšanje manjšinske zaščite, češ, da o tem ne more biti govora, dokler vse države-članice D. N. ne sprejmejo vsaj enakih manjšinskih obveznosti kakor jih je morala sama sprejeti s pogodbo z dne 28. junija 1919. (Isto stališče je povsem pravilno zastopala tudi naša

država.) In prav zato do danes Poljska ni hotela spremeniti svoje ustave v smislu obveze, sprejete v prvem členu navedene pogodbe.

Sprememba poljske ustave tudi v tem pogledu pomenja torej nov kurz v manjšinski politiki Poljske? Na vprašanje je težko že sedaj odgovoriti. Simptomatično je vsekakor, da je prišla vest o sprejetju manjšinsko-pravne norme v poljsko ustavo v tako kratkem razdobju — poljsko-nemškem sporazumu, ki je vzbudil toliko komentarjev in postavil vprašanje o spremembi v poljski zunanji politiki. Značilno je v tej zvezi tudi dejstvo, da je pred dnevi v sejmni, ob priliki debate o poljsko-nemškem sporazumu z dne 26. januarja t. l., predsednik nemškega kluba in nar. poslanec Franz izjavil, da bo nemško prebivalstvo odslej, **proti primernim koncesijam**, tvorilo najboljši most sporazuma med Poljsko in Nemčijo. Zunanji znaki govore torej za neko temeljno spremembo v dosedanjih manjšinski politiki Poljske v zvezi s poljsko-nemškim sporazumom.

Ne vemo še, v koliko se je ta sprememba že pokazala v praksi, a po besedah nar. poslanca Čapinskega, prvaka poljske socialistične stranke, ki je ostro napadel neloyalnost Nemcev v Gornji Šleziji zaradi hitlerianske agitacije, sodimo, da bo Poljska, kljub nasprotnim zunanjim znakom, ki jih za sedaj le kot kronisti beležimo, ostala zvesta svoji dosedanjim previdnim manjšinski politiki in da posebno s pretiranimi koncesijami napram Nemcem ne bo šla tako daleč, da bi sebi sami kopala — grob. Dr. B. V.

Današnji trg je bil bogato založen. Kupčija je bila bolj srednja, ker se pač pozna tudi v gospodinjstvu že precej visok datum v mesecu. Slaninari so pripeljali 37 zaklanih prašičev, kmetje iz okolice pa 7 voz čebule, zeljnih glav, krompirja in sadja. Sadja imajo naši kmetje še precej in ni cena, po kateri ga prodajajo, pretirana. Prav bogata izbira pa je bila na trgu za perutnino. Okoličanke so prodajale kokoši po 25 do 35 Din, race po 25 do 30 Din, gosi in purane po 40 do 65 Din, par piščancev pa po 15 do 35 Din. Od umne reje kunccev imajo največ koristi meščani. Dobro rejeni kuncji jim gredo v slast in jih ponavadi rejci spravijo vse v denar, kolikor jih prinesejo na trg. Danes so jih prodajali po 5 do 25 Din, divje zajce pa po 18 do 22 Din. Tudi zelenjave in drugega sočivja je bila precejšnja izbira. Krompir so prodajali kg po 0,75 do 1 Din, čebulo 1,50 do 2 Din, česen 8 do 10 Din, hren 6 do 7 Din, solato pa 12 do 16 Din.

A. P. Čehov:

Zagonetna natura

Kupè prvega razreda.

Na divnanu, prevlečenem z rdečim žametom, sloni zala dama. Dragocena franžasta pahljača skroboče v njeni krčevito stisnjeni roki, zaponka na grudi se vzdiguje in pada kakor ladja sredi valov. Vznemirjena je... Nasproti njej sedi na fotelju gubernijski uradnik za posebne zadeve, mlad pisatelj-začetnik, ki priobčuje v gubernijskih časopisih manjše povesti, ali kakor jih sam naziva »novele« — iz življenja višjih krogov. Glede ji nepremično v obraz s pogledom poznavalca. Opazuje, proučuje, študira to ekscentrično, zagonetno naturo, jo razumeva, spoznava. Njena duša, vsa njena psihologija mu je znana, kakor njegova dlan.

»O, jaz vas razumem!« pravi uradnik za posebne zadeve, poljubljač njeno roko pri zapestnici. »Vaša rahločutna mehka duša išče izhoda iz labirinta... Da! Boj je strašen grozen, toda... ne vdajete se! Zmagali boste! Da!«

»Opisite me, Voldemar!« pravi dama z žalostnim nasmehom. Moje življenje je tako prenasličeno, tako raznolično, tako pestro... Zares — jaz sem nesrečna! Jaz sem mučenica v vlogi Dostojevskega... Pokažite svetu mojo dušo, Voldemar, razkrijte to nesrečno dušo! Vi ste psiholog. Ni še pretakla ena ura, sedim tu v kapeju in se pogovarjam s vami, me že spoznali vso, vso!«

Sport

Lahkoatletske prireditve leta 1934 v Mariboru

Poverjeništvu Jugoslovanske lahkoatletske zveze v Mariboru je sestavilo za letošnjo sezono naslednji razpored lahkoatletskih prireditev v Mariboru:

25. marca: Cross country za prvenstvo Maribora. (Prireditelj: SK Železničar).

Nedelja v aprilu: Medklubski miting (SK Rapid).

20. maja: Binkoštna štafeta skozi mesto (ISSK Maribor).

26. in 27. maja: Državno prvenstvo moštev (JLAS).

10. junija: Olimpijski dan.

16. in 17. junija: Olimpijski desetboj in juniorski petboj (SK Železničar).

Poverjeništvu JLAS, službeno. Sestanek opolnomočenih delegatov vseh mariborskih klubov bo v četrtek 22. t. m. ob 19. v Aljaževi sobi hotela »Orel«.

Ping pong turnir za prvenstvo Maribora bo v nedeljo 25. t. m., in ne kot smo včeraj javili, v nedeljo 18. t. m. Jutri bo samo tekmovalje za klubovo prvenstvo ISSK Maribora.

Mariborski akademski sabljaški klub sporoča, da so skupne ping pong vaje s ISSK Mariborom vsako sredo in soboto od 20. do 22. in vsako nedeljo od 11.30 do 13. v telovadnici v Cankarjevi ulici.

Ptuj

Kino. V mestnem gledališču se predvaja v nedeljo 18. t. m. ob 18.30 in 20.30 film »Madame Butterfly«. V glavni vlogi Silvija Sidney in C. Grant. Kot dodatek Foksov tednik. Predstava danes 17. tm. odpade, ker priredi tamkaj ob 20. uri mariborska Glasbena Matica svoj pevski koncert.

Sprememba posesti. Organist Jožef Kegl iz Sv. Marka, ki je po 40 letih službe stopil v pokoj, si je kupil posestvo v Vurbergu, kamor se namerava preseliti.

Tatvina preprog. Preteklo sredo ob 10. uri so bile ukradene na Glavnem trgu trgovskemu zastopniku Hadžibu Ahmeroviču 4 preproge v vrednosti 3000 Din. Preproge so iz pliša, tovarniškega izdelka, rdečebele in črnorožnate. Tatvine osumljen je neki prodajalec, ki je bil v kritičnem času v bližini, je pa nenadoma izginil kakor kafa.

Podružnica vinarne zadruge v Ptuj ima v nedeljo 18. t. m. ob 9. uri svoj redni občni zbor v prostorih gostilne Brenčič.

Razprava zaradi težke telesne poškodbe posestnika Vaupotiča, o čemur smo poročali, je preložena na 27. t. m. ob 10.30 pri ptujskem okrajnem sodišču.

Nedelja v juliju: Medklubski miting (SSK Maraton).

4. in 5. avgusta: Prvenstvo Maribora (poedincev) ILAS.

23. septembra: III. Pohorski tek (SSK Maraton).

7. oktobra: III. Mladinski gozdni tek (SSK Maraton).

1. decembra: Tek »Osvobojenja« (ISSK Maribor).

V primeru ugodnega poteka pogajanj zveze, bo v juniju nastopila reprezentanca Francije v neoficielnem srečanju z reprezentanco Jugoslavije v Mariboru. Vodi jo se pa tudi pogajanja z reprezentancami Zagreba in Ljubljane.

Vojaške smuške tekme male antante v Romuniji. Naša vojaška smučarska reprezentanca, ki nas zastopa na vojaških tekmah male antante, se je v tekni na 30 km in v streljanju plasirala na 3. mesto, pred Češkoslovaško. V tekmovalju štafet je zasedla Jugoslavija 2. mesto, pred Češkoslovaško in Poljsko. Romunija se je doslej priborila 20 točk, Jugoslavija 13, Češkoslovaška 11 in Poljska 9 točk.

Okrožni odbor LNP, službeno. V ponedeljek 18. tm. ob 19.30 odborova seja v hotelu »Mariborski dvor«. Radi važnosti dnevnega reda (žrebanje terminov za prvenstvo II. razreda) naj se odborniki seje polnoštevno udeležijo.

Aretacija. Orožniki so aretirali 39letnega posestnika Janeza Dokla iz Rogoznice pri Ptuj, ker je osumljen, da je nameraval ubiti s sekuro svojo ženo Rozo. — Aretiranca in zaplenjeno sekuro so izročili sodišču. Dokl, ki je radi zapravlivosti pod skrbstvom, dejanje taji.

Zaposlitev brezposelnih. Da se brezposelnost in pomanjkanje čimboli omili, je nujno potrebno, da tudi javnost z vsemi sredstvi podpre občino v tem stremljenju. Mestni župan naproša zaradi tega prebivalstvo, da pri nameščenju delavcev predvsem upošteva brezposelne v mestu. Zadevni seznam brezposelnih je pri mestni upravi vsakomur na razpolago, da si lahko vsak primerno delavsko moč izbere. V poštev pridejo tudi kratke zaposlitve po nekaj dni, ker se na ta način občina s podpiranjem brezposelnih razbremeni. Obvezniki ljudskega dela, ki so se prijavili, da bodo delo odslužili, se naprošajo, da uporabijo za odslužitev le delavstvo iz mesta, ki je brezposelno oziroma, da pristanejo na plačilo v denarju, da bodo na ta način omogočeno občini dati delo vsem brezposelnim vsaj preko zime.

»Govorite! Rotim vas govorite!«

»Poslušajte! Rodila sem se v revni uradniški družini. Oče je bil dobričina, umen, ampak... duh časa in okoliš... vous comprenez, jaz ne obsojam svojega nesrečnega očeta. Pil je, kvartal... jermal je podkupnine... Mama pa... Da! Kaj bi govorila! Revščina, boj za košček kruha, spoznanje ničevosti... Ah, ne silite me, da bi se spominjala! Sama sem si morala delati pot... Kvarna vzgoja v zavodu, čitanje neumnih romanov, mladostni zalet, prva plaha ljubezen. Pa boj s predsodki? Strašno! In dvomi? Pa muke vzklilega nezaupanja do življenja, do sebe?... Ah! Vi ste pisatelj in poznate nas ženske. Vi boste razumeli. K sreči sem široke nature. Čakala sem na srečo, in na kakšno! Hrepenela sem postati človek. Da. Postati človek — v tem sem uzrla svojo srečo.«

»Čudovito«, šepče pisatelj, poljubljač ji roko pri zapestnici. »Ne poljubljam vas, vi divna, ampak trpljenje človeško. Se li spominjate Razkolnikova? On je tako poljuboval.«

»O, Voldemar! Meni je bilo treba slave... šuma, blešča, kakor vsaki drugi — izredni naturi. Čemu biti skromna? Hrepenela sem po nečem izrednem... neženskem... In glejte, tu se mi je postavil na pot bogat starec, general... Umejte me, Voldemar! Saj to je bilo žrtvovanje same sebe; odrekla sem se vsemu, umejte! Drugače nisem mogla postati... Obogatela sem svojo družino, začela potovati, deliti dobroto... Koliko sem pretrpela. Kako neznosni, kako niz-

kotni, gnusni so bili zame objemi tega generala, dasi je treba priznati, da se je svoj čas hrabro bojeval. Bili so momenti... strašni momenti. Toda podpirala me je misel, da bo starec danes ali jutri umrl in da pričnem živeti, kakor sem hotela; da se bom vdala ljubljenu bitju in bom srečna... In tako bitje že imam. Voldemar! Bog ve, da ga imam!«

Dama silno maha s pahljačo. Njen obraz gre na jok.

»In glejte, starec je izdihnil... Zapultil mi je nekaj, svobodna sem kakor ptica. Zdajle bi mogla začeti srečno življenje... Kaj ne, Voldemar? Sreča trka na moje okno, treba samo odpreti ji, toda... ne! Voldemar, poslušajte me, zaklinjam vas! Prav zdajle bi se mogla vsa vdati ljubljenu bitju, postati njegova družica, pomočnica, nositeljica njegovih idealov, postati srečna... odpočiti si... Kako je vse gnusno, ogabno in neumno na tem svetu! Kako je vse podlo, Voldemar! Jaz sem nesrečna, nesrečna, nesrečna! Na moji poti je zopet zapreka. Zopet čutim, da je moja sreča še daleč, daleč. Ah, toliko muk, ko bi vi vedeli. Koliko muk.«

»No in kaj? Kaj se vam je postavilo na pot? Rotim vas, govorite! Kaj?«

»Drugi bogat starec...«

Sirta pahljača je zakrila lep obrazek. Pisatelj si je z roko podprl glavo polno misli, vzdihnil in se z izrazom veččaka — psihologa globoko zamislil. Lokomotiva žvižga, silka, od zahajajočega solnca so se pordečili zastori na oknih...

Jadranska straža v Slovenskih goricah

Prireditve pri Sv. Marjeti ob Pesnici

Tudi v Slovenske gorice si utira kaj uspešno svojo razvojno pot naša vsedr-žavna nacionalno-obrambna organizacija Jadranska straža. Tako se je n. pr. prav mogočno razmahnila že v Št. Iliju v Slov. gor., kjer je stopila pred javnost lani z božičnico, kakršne še skoraj ni bilo na severnem obmejnem ozemlju. Lanj v jeseni je bil ustanovljen na ljudski šoli pri Sv. Marjeti ob Pesnici naraščaj Jadranske straže, ki je 8. dec. t. l. imel svojo prvo, krasno obiskano in uspelo prireditve.

Občinstvo se tudi tukaj z vidno simpatijo zanima za razvoj JS, ki ima najlepše izgleda, polagoma nadomestiti pred leti v tem kraju mogočno razvito, po več sto članov štejočo in izredno agilno delujočo podružnico Jugoslovanske matice, ki je žal z razpustom rjene ljubljanske centrale morala prenehati. Še so pa ostali v najlepšem spominu narodnih Šmarječanov, sploh zahodnih Slovenj-goričanov ter Mariborčanov tradicionalni vsakoletni »Domovinski dnevi«, kate-re prireditve so kot nekdanji »Nabori« privabile stotine in celo tisoče obmejnih narodnjakov, ki so se ob takih prilikah navduševali in krepili za veliko in težko obmejno nacionalno delo. Res so prav po podeželskih krajih precej neugodno tu in tam posegli med že skoraj dobro strnjeno narodno prosvetno in obrambno delo posamezni dogodki, kot preobilica društev, razne volitve, spremembe obč-teritorijev i. sl., vendar pri dobri volji in

zvzišenem gledanju naših držav in na-rodoljubnih smotrov bo tudi vse to ozdrav-ljivo in premostljivo!

Tako se je v drugi polovici januarja t. l. oglašil pri Obl. odboru JS v Mariboru šol. upr. od Sv. Marjete ob Pesnici in prosil, da pride 2. februarja zastopnik Obl. odbora k Sv. Marjeti. Tam se je do-poldne vršil sestanek članov za ustano-vitev pripravljalnega odbora, ki priprav-lja osnovanje kraj. odbora. Pristopilo je takoj 40 članov, kojih število se naglo množi. Popoldne pa se je v nabito polni šoli vršila silno lepa prireditve, pri kate-ri je imel otvoritveni govor šol. upr. g. Mirko Vauda, nato so samozavestno in povsem posrečeno podali govore, dekla-macije, pesmi in prizorčke naraščajniki, ki so zlasti ugajali s svojo v zboru de-klamirano, nato pa zapeto himno »Mi ja-dranski smo stražarji«. Za učenci je v krasnem in jedrnatem govoru objasnil program J. S. zastopnik obl. odbora g. Pirc iz Maribora. Nato je sledila spevo-igra »Mlada Breda«, koje vsebino je po-prej tolmačila, primerjajoč nekdanjo tur-ško pohlepnost po naših krajih s sedanjo italijansko, učit. gđč. Leskovarjeva. Od-rasli pa so pod režijo g. J. Rakuše res-lepo, ginljivo in brezpogrešno izvajali na-vedeno spevoigro. V resnici: vse prizna-nje jim! Sledil je še kratek prizor. — Jadr. straža, zastraži le še naš sever in segreje ga z jadransko milobo in toploto v ljubezni medsebojnega bratstva in edin-stva!

Gluhonema vas.

Tujec, ki pride v francosko vas Mayet de Montagne bo opazil, da so vsi sosedje med seboj skregani, da se na ulici ne pozdravljajo, ne obiskujejo drug drugega in če tujec s katerim od njih govori, za-bavljajo drug čez drugega. Do tega ge-neralnega spora pa je prišlo že pred dve-ma letoma. Takrat so prejeli skoraj vsi vaščani anonimna pisma in je bilo naj-zanimivejše to, da je bilo vse kar je bilo v pismih napisano — resnično. Ves trud-orežnikov in vaškega župnika, da bi po-miril razdražene in med seboj sprte va-ščane, je bil zaman. V početku so bila na dnevnem redu krvava obračunavanja, ki so se polegla na energično interven-cijo oblasti. Anonimnega pisca pa niso mogli izslediti, kakor tudi ne motiva te njegove čudne korespondence.

Iz Hollywooda.

— Koliko filmskih zvezd poznaš, ki še niso bile ločene?

— Eno samo: Rin-tin-tina.

Letalca sta odkrila mesto na jezerskem dnu.

Pred dnevi sta letela dva italijanska letalca s svojim letalom nad takoi-menovanim Kristusovim jezerom južno od Ca-sablance in presenečena opazila na dnu jezera razvaline starodavnega rimskega mesta, ki je najbrže ob kaki elementarni katastrofi izginilo v globini jezera. Stro-kovnjaki pripisujejo fotografičnim po-snetkom, ki sta jih iz zraka napravila letalca, velik pomen za napredek arheo-loških raziskovanj.

Stoletni losos.

Ko je neki ribič v Donavi lovil ribe, je imel, kakor poročajo nemški listi, iz-redno srečo. Ujel je lososa, težkega 24 kg, ki je imel na repu prstan, na kate-rem je bila gravirana letnica 1837. Po tem sodijo, da je bil losos star 100 let. Na ribičevem domu so se več dni zbirali radovedneži, ki so prihajali celo od da-leč in se čudili temu redkemu Petrove-mu blagru.

Indijanci se prebujajo

Nevarno gibanje pra-domačinov v Južni Ameriki

Iz raznih južnoameriških mest, pred-vsem iz Bolivije in Peruja, prihajajo vesti o vstajah Indijancev, ki zavzemajo ne-varen obseg. Tako je bilo baje napadeno mesto Guayaquil, v katerem se brani močna vojaška posadka pred večtisoč-glavo množico Indijancev, ki jo oblegajo. Guayaquil je bolivijska trdnjava ob pe-rujski meji in je zvezana po železnici z bolivijsko prestolnico La Pazon. Indijan-ci so tudi napadli in oplenili več želez-niških postaj ob tej progi in več krajev ob jezeru Titicaca.

Čeprav sprejema javnost te vesti z odkritim nezanimanjem, se vendar zdi, da je indijansko kmečko prebivalstvo, ki ži-vi že desetletja v velikem nezadovolj-stvu zaradi nasilja, končno seglo tudi po orožju. Dobrih poznavalcev razmer v divjih pokrajinah Srednje in Južne Ame-rike, kjer so belokožci še zelo redki, pa te vesti niso prav nič iznenadile.

Da nam bodo ti dogodki razumljivejši, moramo predvsem poznati sociološko strukturo teh pokrajin. Velikanska zemlji-šča so izključno le v rokah belcev ali mešancev, dočim nima indijansko prebi-valstvo, ki obdeluje zemljo, od nje prav nobenega haska. Tukaj se sedaj dogaja podoben proces, kakor se je odigraval pred kakimi sto leti v Severni Ameriki. Razlika je le ta, da so se v Severno Ame-riko priseljevali belci in kmalu izpodri-nili domače indijansko prebivalstvo, ki je bilo najprej teptano in oropano vsega imetja, pozneje pa tudi popolnoma iztreb-ljeno. Nihče se takrat ni dvignil proti po-hlepnim belim tujcem, ki so se nasilno in brez vsake odškodnine polastili indijan-skih posestev.

V Južni Ameriki je vsa stvar nekoliko drugačna. Tam je bilo priseljevanje ved-no zelo slabotno in malenkostno zaradi skrajno težkih življenjskih pogojev, ki jih pač ne zmore vsak belec. V pokrajinah, kjer so se sedaj uprla indijanska plemen-a, je n. pr. samo 10% priseljenih belo-kožcev, 90% pa je domačinov Indijan-cev. Zato ti redki belokožci tudi ne mo-rejo prevzeti vse oblasti v svoje roke, kakor so to storili beli priseljenci v Se-verni Ameriki.

Metode industrializacije, ki jih izvaja-jo belci, so priletele pri Indijancih na naj-večje ogorčenje, ki je bilo podlaga po-znejši stalni napetosti in celo sovraštvu med belci in rdečkožci. Ker pa imajo belci v svojih rokah orožje v vojaškem in gospodarskem pomenu besede, so se jim morali doslej Indijanci slepo poko-riti.

Nezadovoljstvo indijanskih plemen te-

melji v glavnem na mržnji proti belcem, ker se čutijo zapostavljena in popolnoma brezpravna. Nihče jih ne poskuša orga-nizirati, nihče jih ne posluša in se ne za-vzema za njihove zahteve. Sedaj se je pa to nezadovoljstvo po dolgih desetlet-jih spremenilo v odkrito vstajo. Pri tem moramo pripomniti, da se Indijanci še danes večinoma bore z enakim orožjem, kakor so ga uporabljali stoletja njihovi predniki. Nasproti njim pa stoje belci s strojnimi puškami, strupenimi plini, to-povi, letali... Če pa še čitamo uradna poročila bolivijske vlade, da je poslala v uporne kraje svoje vojaške čete, nam je vsem jasno, kakšen bo izid teh bojev. Nezadovoljstva s temi ukrepi nedvomno ne bodo nikdar več pogasili.

Tragedija delavca.

Varšavski listi so te dni poročali o zelo tragičnem dogodku nekega delavca, ki je šel pred leti iz rojstne vasi po svetu s trebulhom za kruhom. Dospel je v Fran-cijo, kjer je našel delo v nekem premo-govniku. Od časa do časa je pošiljal svo-ji ženi na Poljsko krvavo prislužen de-nar. Nekega dne pa je nepričakovano poljski konzulat v Parizu obvestil nje-govo ženo, da je mož našel smrt v rud-niku. Žena je kmalu prebolela možovo izgubo in se omožila z nekim znancem, s katerim je živela v zakonu zelo srečno in mu je v treh letih rodila troje otrok. Čez 5 let pa se je »mrtvi« mož nepriča-kovano vrnil na svoj dom. Po nesreči, ki ga pa ni ugonobila, kakor je to poro-čal konzulat, je odpotoval v Ameriko. Tam pa ni našel nikjer zaposlitve, ker je bil nepisem. Posrečilo se mu je vtiho-tapiti se na neko ladjo in tako prebresti široko morje, ter se vrniti nazaj. Ko je zvedel, kaj je storila žena, je v divji jezi navalil nanjo. Od strahu je uboga žena znorela in so jo morali prepeljati v bolnišnico. Bridke usode pa tudi ni mogel prebleti njer drugi mož, ki se je obesil. Nesrečnežu ni preostalo dru-gega, ko da je vzel vse 3 otroke v var-stvo in sklenil lepo skrbeti zanje.

Ljudje in stroji.

Na vsem svetu se porabi na leto okrog 2 in pol milijarde ton premoga. Ta ko-ličina je potrebna, da se približno 18 mi-lijonov kilogramov kalorij pretvori v me-hanično energijo. Če ne bi bilo strojev, bi moralo to delo opraviti 11 milijonov ljudi. Ker pa živi danes na svetu okrog 2 milijardi ljudi, od katerih fizično dela samo 1 milijarda, pomeni to, da ima vsak delavec povprečno 11 mehaničnih poma-gačev, da se more opraviti ono delo, ki ga zahteva življenje sveta.

Branko Mašič:

PERUNIKA

Legenda.

Pesnik je nadaljeval svojo pesem o onem junaku, katerega so že od vseh strani obkolili sovražniki, sipajoč nanj strupene strele. Ves ranjen in onemo-gel se vendar ni hotel vdati živ. Šele tedaj, ko ga je neka puščica pogodila v sredo prs, je omahnil in se ves okrv-avljjen zgrudil na tla. Tedaj je prispelo nekaj konjenikov, njegovih vojakov in zvestili vojvod, da ga vsaj ranjenega iz-trgajo krvoločnim Kaldejem, ki bi mu bili sicer potegnili živemu kožo z glave. Nastala je strašna bitka za ranjenega ju-naka. Šele dvojici najhrabrejših vojakov se je naposled posrečilo odnesti ga z bo-jišča. Ranjeni junak je trepetal in vzdih-oval od bolečin, za njim se je pa po belem pesku poznala krvava sled. Dolgo so ga tako nosili, dokler niso prispeli do neke oaze v puščavi ter ga položili v hladno pečino, obkroženo s tujami in pal-mami. To je bil dom starca preroka. A njegova hčerka, slavna in učena Peru-nika mu je oprala in previla rane, kakor to zna in ume samo ona...

Dalje faraon ni mogel poslušati. Vsa pesem o tem junaku ga je tako navdušila, da je čutil, ko da je on sam ta junak. Pesnik je pel s tolikim čutom razpolo-ženja, da se mu je zdelo, ko da se on sam bori s Kaldeji in gleda samega se-be: kako so ga obkolili, kako je konj pa-

del pod njim in kako se je ranjen zgru-dil na zemljo; potem pa kako ga vojaki onesveščenega odnašajo v pečino prero-kovo, kjer ga sprejema ona — Perunika, kot boginja z angelskim nasmeškom.

In sedaj, ko je vse to slišal iz ust te-ga starca tako natanko, tako lepo opeto in spremljano z mehкими zvoki harfe, a zlasti ko je pesnik omenil Peruniko in one, njemu tako prijetne spomine, je ves prevzet namignil pesniku naj utihne.

Tisti trenutek je nastala globoka tiši-na. Samo še nekaj besed pesmi in než-nih zvokov godbe se je razbeglo po dvo-rani, zamirajoč v vejah listja, stebrih in stenah, dokler se niso tudi oni izgubili v brezkrainem morju zraka — da se ni-koli več ne vrnejo.

Zunaj je bila že popolna noč. Sužnji so neprestano prinašali nove sveče in pri-livali olje ugašajočim svetilkam.

Faraonove temne in ohole oči so za-rele bolj ko navadno, in polna lica, raz-orana z brazgotinami ran, pokrita z go-sto mladno brado in brki, so postala lep-ša in blažja kakor navadno. Okoli nje-govih usten se je pokazal celo prijeten smehljaj; in dejal je pesniku:

»Čuj Orion babilonski! Nepremagljivi faraon lemurijski te zaklinja pri tvoji zve-sti spremljevalki zlati liri in tej božan-ski pesmi, ki jo tako prepevaš in te pro-si, da mu poveš ime tega slavnega ju-naka, katerega dela centijo celo modri Babilonci!«

»Gospodar! Kdo ne ve njegovega ime-na? Pesem ima široka krila in hitre zvo-ke, kakor veter plodno seme ga raznese

po svetu. Kogar pesem opeva, temu so vrata nesmrtnosti na vekomaj odprta!«

Te besede, ki jih je govoril pesnik v stihih, so bile faraonu drage, da se je ves zadovoljen smejal.

»Ko me pa nepremagljivi kdiv lemurijski, je nadaljeval pesnik, »roti pri onem, kar mi je dražje od samega živ-ljenja. bom ustregel njegovi želji. Ta slavni junak, o katerem pesem toliko po-je — si ti sam, faraon!«

Veselo presenečeni gosti so znova za-vriskali.

»Naj živi junaški faraon!« so klicali in metali nanj cvetje.

Nepopisno zadovoljstvo in čuvstvo ugodja je objelo faraona.

Pobral je eno najlepših, kakor karmin rdečih in baržunastih cvetic, ki so pada-le nani, ter jo podaril pesniku v znak hvaležnosti. Pesnik se je globoko priklonil in okrasil s cvetico svojo zlato liro. Faraon je zamahnil z roko, in vse je zopet utihnilo. Nato je vzel zlat ročni vrč in glasno dejal:

»Zvesti moji podaniki, gosti in prijatelji! Današnja zabava je zame morda večja svečanost, kakor je bila zmaga, ki smo jo slavili po krvavi bitki. Redki so taki trenutki zadovoljstva in sreče. Zato se mora to proslaviti. Nocoj ste v mo-jem domu vsi svobodni, vsi enaki; naj zato vsakdo izkoristi to priliko in naj uživa ter se zabava, kakor najbolje ve in more.«

In pričelo se je tedaj še večje veselja-čenje, popivanje in prirejanje orgij.

Vsa dvorana je mrgolela od polnagih

moških in žensk, ogrnjenih s tenkimi raz-nobarvnimi tunikami in peploni in divje, so se orili glasovi klicev, pesmi in sme-ha. Kmalu so bili vsi pijani, in zabavati so se pričeli še sluge in sužnji v svojih svetlordečih kaftanih in kožnatih noga-vicah, skupaj s sužnjami s tetoviranimi kačami po telesu, zlatimi zapestnicami na rokah in metalnimi fibilami na golih gru-dih.

Okoli faraona se je zbrala skupina naj-lepših deklet; vse one, ki so bile kakor rože v vrtu, so se razvrstile okoli njega, in njemu je bilo treba samo izbrati, utr-gati. Bile so med njimi kakor solza čis-te in kakor popek še nerazcvete dekl-ice; bile so druge, kakor naslikane komaj dozorele mladenke; bile pa so tudi mo-čne, razvite žene, ki privlačujejo kakor razcvete rože s svojo polnostjo in s svo-jim vonjem.

Omamljen in ves razdvojen se je napo-sled ustavil njegov pogled na neki pre-krasni plavolaski, katere lice se je ble-stelo kakor soj lilije in so njene zaneše-njaške velike oči gledale izpod razplete-nih svetlih las, ki so bile podobne mor-ski peni ob zahodu solca, ter privlače-vale moškega, kakor sirenski glasovi, prihajajoči iz vodovja.

»Kako se imenuješ, golobica?« jo je vprašal ter jo pobožal po golem vratu.

»Agra.«

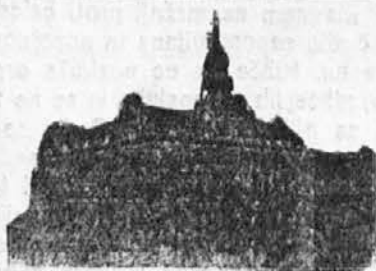
(Se nadaljuje.)

Imenjalte se CMO

POSODILNICA R. Z. Z. O. P. MARIBOR, NARODNI DOM

Ustanovljena l. 1882.
Stanje hranilnih vlog 70 milijonov Din
Rezervni zakladi 8.800.000 Din

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje najkulantneje.

Razno

POHIŠTVO

lastnega izdelka dobavlja po skrajno zmernih cenah Zaloška pohištva združenih mizarjev. Vetrinjska ul. 22. nasproti tvrde V. Weigl.

JOS TICHÝ IN DRUG.

Konces. elektrotehnično podjetje, Maribor Slovenska ul. 16. tel. 27-10. proizvajajo elektroinstalacije stanovanjskih hiš, vil, gospodarskih objektov, zaloga motoriev, lestencev, svetilk, elektroinstalacijskega blaga po konkurenčnih cenah

ZLATO.

zlatnike in platin kupuje po najvišjih dnevnih cenah Mariborska afinerija zlata. Orožarova ulica 8 2642

COUCHI, ZOFI, MADRACE kakor tudi vsa tapetniška dela naročite najugodnejše pri Ferdo Kuharju, Vetrinjska ul. 26. 4413

BUČNO OLJE.

vedno sveže, priporoča J. Hochmüller, tovarna bučnega olja, Maribor, Taborška 7. 548

ZAMENJAM MOTORNO KOLO

B. S. A. 500, tipa 1926, I., za radio aparat, pianino ali tudi proti gotovini Din 3000. Vprašati Dvořakova ulica 10/III, levo. 631

NAJMODERNEJŠE TKANINE za pohištvo in zavese v vseh barvah in kakovostih. F. Novak, Koroška c. 8, Vetrinjska ulica 7. 632

APNENI PRAH

za gnojenje na prodaj. Prijave sprejema Kmetijska družba, Meljska cesta 12, telefon št. 20-83. 648

KAVARNA »PROMENADA« nudi v prvem nadstropju lepo novo, komfortno posebno sobo z ločenim prostorom za ples. Novo urejen je tudi biljard. Za obilen obisk se priporoča gostilničarka. 645

IŠČEM VLOGO

Spodnještajerske posojilnice v Mariboru za Din 3000.-- proti vrnitvi v gotovini in proti stanovanju. Naslov v upravi »Večernika«. 668

VAŽNO OPOZORILO!

Naznanjam, da izdelujem lesene hišice po najmodernejšem sistemu že za ceno od Din 30.000 naprej, kakor tudi vsakovrstne zidane hiše, vsakovrstne ograje (plotove), nova tla, vsa popravila v zidarški in tesarski stroki točno, dobro in solidno po najnižji ceni. Zglasiti se je pri podjetju Franc Spes, Tržaška cesta 27, nasproti vojaške bolnice ali v stanovanju Linhartova ul. 18, Maribor. 4921

ZAHVALA

Vsem, ki ste nas tolažili osebno ali pismeno ob smrti naše dobre mame, izrekamo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo g. stolnemu zupniku Umeku za tolažilne besede, kakor tudi pevskemu društvu »Jadran« za žalostinke ob odprtem grobu in končno vsem tistim, ki so jo v takem številu spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoče rodbine:

667 Škerl, Pinter, Lenard, Prodanovič, Gomboč.

Zahvala

Po smrti moje matere, gospe Marije Vauhnik, mi je izplačala

Ljudska samopomoč v Mariboru

pripadajočo podporo točno in kulantno. Izrekam ji tem potom mojo iskreno zahvalo in jo priporočam vsakomur najtopleje.

Tezno pri Mariboru, 17. II. 1934.

EVA ŠTEHER.

Mali oglasi

Sobo odda

ODDAM SOBO

starejšemu, solidnemu gospodu. Pismene ponudbe pod »Soliden« na upravo »Večernika«. 639

ODDAM SOBO

s prostim vhodom v bližini parka. Naslov v upravi »Večernika«. 640

LEPO OPREMLJENO SOBO

z dvema posteljama oddam boljšim osebam. Dravska ulica 10, pri Lahu. 643

SOBO,

opremljeno z dvema posteljama in hrano oddam dvema gospodom. Naslov v upravi »Večernika«. 653

LEPO, VELIKO SOBO

v prvem nadstropju, s posebnim vhodom, oddam takoj. Betnavska cesta 39. 651

SEPARIRANO, ČEDNO OPREMLJENO SOBO

takoj oddam. Wildenrainerjeva ulica 6/I, levo. 650

ZRAČNO, OPREMLJENO SOBO

v vili blizu parka oddam miroljubnemu gospodu. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Zračna soba«. 646

OPREMLJENO SOBO

oddam, Jože-Vošnjakova ulica 21, pritr. poleg sodnije.

DVA BOLJŠA DELAVCA

sprejemam na stanovanje in vso oskrbo. Frankopanova ul. 15, dvorišče levo. 670

PREKLIC!

Podpisana svariva vsakogar, da ne da na naš račun ničesar gospodu Ivo Šušteršiču, krolmojstru v Mariboru. Ivanka Šušteršič in Ivan Milavec. 652

Stanovanje

IŠČEM STANOVANJE

dve sobi s kuhinjo, solnčna lega in snažno, najraje zunaj mesta za takoj ali s 1. marcem. Ponudbe pod »Takoj« na upravo »Večernika«. 618

IŠČE SE ČEDNO STANOVANJE,

dve sobi, kuhinja in pritlikline. Ponudbe pod »Solnčno« na upravo »Večernika«. 633

VISOKOPRITLIČNO NOVO UREJENO STANOVANJE

oddam s 1. marcem. Studenci, Ciril Metodova 17. 666

Lokal

LOKAL

s pritliklinami na Glavnem trgu št. 3 oddam. Vprašati pri g. Tementovi. 636

Pouk

ENGLISH LESSONS.

Miss Edith Oxley, Krekova 18. II. 300

ANGLEŽINJA,

diplomirana učiteljica, poučuje angleščino. Miss Edith Oxley, Krekova 18/II. 657

Službo išče

DEKLE,

staro 21 let, z malo maturo, išče službe kjerkoli. Zna kuhati, krpati perilo in fina ročna dela. Naslov v upravi »Večernika«. 635

ŠTIRINAJST IN POL LETNA DEKLICA

išče mesta kot vajenka za šiviljo, pletiljo ali trgovino. Ker je zelo revna želi mesto z vso oskrbo. Je pridna, poštena in je z odliko končala osemrazredno šolo. Ponudbe pod »Revna« na upravo »Večernika«. 672

Službo dobi

BRIVSKEGA VAJENCA

sprejme sajon Mrakič, Cankarjeva ulica 1. 647

UČENCA

s primerno šolsko izobrazbo iščem za trgovino z mešanim blagom. A. Linzner, Meljska cesta 31. 664

POMOČNICA

za šivanje ohlek išče mesta. Naslov v upravi »Večernika«. 665

IŠČEM

za takoj pridno in pošteno pomočnico za ves dan, ki je izvežhana v vseh hišnih delih. Predstaviti se je v nedeljo od 9.—10. ure dopoldne Subičeva ul. 4, Krčevina. 644

CARBON-PAQUET

je novo kurilno sredstvo, ki je sestavljeno iz najboljšega izbranega premoga in lesenega zaboječka, ki se da uporabiti za podkurjenje.

Carbon-paquet

je sestavljen zelo priročno in se ga bo razveselila prav vsaka gospodinja, ker vsebuje prvovrsten premog, izbran z roko, je brez vsakega prahu in z ozidrom na to uporabljiv v sobi ali kuhinji. Je tudi zelo ekonomičen. Zaboječek je prevezan z jeklenimi vezmi, ki se prerežejo s posebnim nožičkom, ki je priložen zaboječku. Prednost tega novega kurilnega sredstva je v njegovi priročnosti, zvišani udobnosti, popolni čistoči in izredni praktičnosti. S tem priročnim načinom kurjave je rešena tudi kriza v pomanjkanju prostorov za vskladiščenje kuriva, ker zavzamejo omenjeni zaboječki le majhen prostor in se dajo shraniti prav v vsakem prostoru. Novo kurivo se dostavlja na dom v vsaki množini, tudi posamezni zaboječki, in sicer velja zaboječek, postavljen v kuhinjo, le 14 Din.

Razprodaja in dostavlja na dom

Branko Me ovšek
Maribor, Tattenbachova ul. 13
673 Telefon 24-57

Sobo išče

SAMSKI GOSPOD

išče snažno sobo s 1. marcem. Naslov pustiti v upravi »Večernika«. 659

Kupim

KUPIM ENODRUŽINSKO VILO

z vrtom, če mogoče novo. — Naslov v upravi »Večernika«. 629

Prodaj

SPALNICO,

kompletno, skoraj novo, mehki les ter drugo pohištvo, garantirano čisto, prodaj Novak Cankarjeva ul. 18. 634

MIZARSKO ORODJE

prodaj. Naslov v upravi »Večernika«. 638

VLOGE MESTNE HRANILNICE IN CELJSKE,

ca. Din 10.000 prodaj. Naslov v upravi »Večernika«. 635

VELIK ZELENJADNI VRT

in stanovanje takoj oddam. Kannica 42, pri Mariboru. 641

PRODAM HIŠO,

dve sobi, kuhinja, klet in velik vrt. Pobrežje, Aškerčeva ulica 5, pri Mariboru. 656

KREDECA ZA JEDILNICO

in salonsko ogledalo (brušeno) ceneno na prodaj. Naslov v upravi »Večernika«. 589

PISALNI STROJ

prodaj poceni mehnična delavnica Draksler, Vetrinjska ulica 11. 659

LEPA, MODERNA SPALNICA

iz smrekovine proti jamstvu na prodaj. Mizarstvo Levstikova ul. 9 za Pokojniskim zavodom. 669

Oglašujte!

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE MARIBOR

Centrala: MARIBOR

v lastni novi palači na oglu Gosposke-Slovenske ulice

Podružnica: CELJE

nasproti pošte prei IJZNOSTAJERSKA HRANILNICA

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju

Najbolj varna naložba denarja ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.